

ד. 1) המשביע עד אחד לממון, האם חייב (פרט), ומדוע? 2) בהוא מעשה דנסכא דר' אבא, מה הצד לחייבו ממון, ומה הצד לפוטרו מממון, וכיצד הסיקו בדינו? 3) אשה המשביעה עד מיתה, מה דינו, ומדוע? 4) מה דין כפר אחד והודה אחד, והאם אפשר לשמוע דין זה מהדינים המבוארים כבר במשנה, ומדוע?

ה. 1) שתי כיתי עדים שכפרו, מה דינם (פרט), ומדוע? ומאי אתי מתניתין לאשמועינן בהאי דינא? 2) המשביע עד שיעיד לו על חיוב חצי נזק וכפר לו, האם חייב משום שבועת העדות? באר במה תליא הנידון! והאם אפשר לפשוט נידון זה מדין שבועת הפקדון, ומדוע? 3) מה הם האופנים דקתני במתניתין דעד הכופר בהן חייב משום שבועת העדות, ואמאי תני להו?

ו. 1) המשביע עד שיבוא ויעיד לו שאינו בן גרושה, האם חייב משום שבועת העדות, ומדוע? 2) המשביע עד שיבוא ויעיד שפלוגי חייב לחבירו ממון, או קרקע, או אונס ופיתוי, האם חייב (פרט), ומדוע? והאם היכא שהעיד שפלוגי בא על בתו שלו דינו שונה, ומדוע? 3) במה מדבר הכתוב דשבועת העדות, ומניין? ומה הקשו אדרשה דר' אליעזר, וכיצד יישבו?

ז. 1) מה ההכרח של ר' שמעון לדרוש מהיכן שדרש? 2) מה היא שיטתם של ר' עקיבא ור' אליעזר בחיוב שבועת העדות, ומהיכן ילפי להו? 3) מה היא שיטתו של ר' יוסי הגלילי בחיוב שבועת העדות, ומניין? 4) מה דין ידיעה בלא ראיה וראיה בלא ידיעה בדיני ממונות, ובדיני נפשות, ובדיני קנסות?

ח. (1) מה הם האופנים שנאמרו בסוגיין דאף שהוכחש על ידי עדים, מכל מקום לא הוחזק כפרן בכך, ומדוע לא הוחזק כפרן בכך? (2) מה דעת ר' שמעון גבי מושבע מפי עצמו ונשבע מפי אחרים בשבועת העדות ובשבועת הפקדון, ומהיכא יליף לה? (3) מה דעת ר' שמעון גבי מזיד בשבועת העדות ובשבועת הפקדון, ומהיכא יליף לה, ומדוע יליף לה מהתם? (4) אמאי מחכו במערבא על דברי ר' שמעון, והאם צדק בתמיהתם, ומדוע?

ט. (1) המשביע עדים שיבואו ויעידו לו דאיש פלוני אמר ליתן לו מאתים זוז, האם חייב, ומדוע? (2) מי צריך להשביע, ובאיזה זמן צריך להשביע את העדים, ומנלן? ומה הדין במשביע עדיו היכא דהיו בסיעה של בני אדם, ומנלן? (3) המשביע עדים והיו בהן קרוב או פסול, מה דינם, ומדוע? (4) כיצד משביעין את העדים, והאם צריך להשביע בשם או דסגי בכינוי?

י. (1) מה הם השמות שאינן נמחקים? ומה הדין היכא דרק התחיל לכתוב השם ולא גמרו? ומה דין האותיות הטפלות לשם, ומדוע? (2) מה הם השמות הנמחקים, והאם מהני להשביע בהן, ומדוע? (3) כיצד התפרש הפסוק "הקדש הקדשתי את הפסח לה' מידי לבני", והפסוק "האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פרו", ובבמה תליא האי מילתא? (4) "מלך" דכתיב בדינאל, הוי קודש או חול, ומניין?

יא. (1) מה הוא "ושמעה קול אלה" הנאמר בשבועת העדות, ומהיכן ילפינן לה? והאם יש נפקא מינה כיצד ילפינן? ומהיכן עוד יש ללומדו? (2) מה הוא "ארור", ומניין, ומה הוא "אמן", ומניין, ולמאי נפקא מינה? (3) המברך את השם, באיזה אופן חייב מיתה, ובאיזה אופן אינו חייב מיתה, ומניין? ומה דינו לענין כרת? (4) מה דינו של המקלל את אביו, או את עצמו, או חברו, ומניין?

יב. 1) מה דעת ר' מאיר גבי האומר לעדים "אל יכך", ומדוע? ומה דעת רבנן בנידון, ומדוע? 2) מה היא שיטתו של ר' מאיר גבי "מכלל לאו", ומניין? 3) מה היא שבעת הפקדון, ובמי היא נוהגת, והיכן נשבעין אותה, ומה עונשה, ומה דין שגגתה, ומדוע?

יג. 1) באר את ספק הגמ', גבי "הזיר בשבועת הפקדון!" ואמאי לא איבעיא להאי בעיא גם בשבועת העדות? 2) מי חמיר טפי, שבועת הפקדון או שבועת העדות, ומדוע? והאם נזיר חמיר טפי משבועת הפקדון, או אדרבה שבועת הפקדון חמירא טפי, ומדוע? 3) "וכחש בה פרט למודה לאחד מן האחין, ונשבע על שקר פרט ללוח בשטר" באיזה אופן איירי האי ברייתא, ומנלן?

יד. 1) מה היא שיטתו של רבה גבי הכופר ב"ממון שיש עליו עדים", וכיצד תבאר לשיטתו מתניתין דהיו לו שני כיתי עדים וכפרו דתרוויהו חייבות, וברייתא דבעל הבית שטען טענת גנב בפקדון? ומהיכן נדחו דברי רבה? 2) מה דעת ר' יוחנן גבי הכופר בממון שיש עליו ראיה, ומדוע? ומה הקשו התוס' לשיטתו, וכיצד יישבו? 3) מה דין המשביע עדי קרקע? ובמה תליא הנידון?

בהצלחה!

תשובות למבחן שבועות לא לז

א. (1) העושה סניגרון לדבריו. והמושיב לפניו תלמיד בור דיש חשש שיטעהו. והיודע בחבירו שפסול לעדות ומצטרף עמו, דגורם לגמור הדין לא על פי עדות. והיודע בדין שהוא מרומה ותולה הקולר בצואר העדים. והתלמיד היושב לפני רבו ורואה זכות לעני ואינו אומר. והיודע שרבו טועה בדין וממתין לו עד שיגמור ורק אחר כך סותר הדין ובונהו כדי שיקרא על שמו. ועל המצטרף עם עד אחד כדי ליירא את הלווה שייסבור שיש שני עדים. ועל שלא יתבע התובע יותר כדי לגלגל עליו שבועה. ועל הנתבע שתבעוהו יותר כדי לגלגל עליו שבועה, שלא יכפור בבית דין ויודה חוץ לבית דין. ושלשה שהלוו מנה שלא יעמוד אחד ויהיו השנים עדים בדבר. ושלא יהיה אחד לבוש איצטלא וחבירו סמרטוטין, כדי שלא יסתממו טענתיו. ושלא יטעים דבריו לדיין קודם הדין, דבשעה זו יכול לשקר, וכן הדיין לא ישמע אחד שלא בפני חבירו.

(2) לדעת רב היינו בא בהרשאה, וביאר רש"י דיכול לומר הראשון נח לי, דהשני שאינו בעל הממון אינו יכול לעשות פשרה בממון אחרים. והתוס' כתבו, דסומך על כוחו וטענתו שיוציאנה. ושמואל אמר דזה הקונה שדה שיש עליה עסיקין ובוטח בזרועו.

(3) לדעת רב פפא, הפסול מדרבנן שפיר חשיב עד וחייב משום שבועת העדות. ולדעת רב אחא בר יעקב כיון שאין עדותו מועלת, אינו חייב משום שבועת העדות. וכתבו התוס' דהיכא דמדרבנן שבועתו מועילה כולי עלמא מודו דחייב משום שבועת העדות. ולענין מלך, כיון דכתיב "ועמד" ואין המלך עומד, פסול הוא מן התורה לעדות ואינו חייב משום שבועת העדות.

(4) לדעת ר' מאיר חייב בין נשבע בבית דין ובין נשבע שלא בבית דין, והיינו משום דילף משבועת הפקדון, ודון מינה ומינה. ורבנן סברי דחייב רק בפני בית דין, והיינו משום דאמרינן דון מינה ואוקי באתרא. אי נמי, דלא ילפינן משבועת הפקדון, אלא מקל וחומר ממושבע מפי אחרים, ודיו לבא מן הדין להיות כנדון דדווקא בפני בית דין חייב.

ב. (1) דעת ר' מאיר מוכחת מהא דגבי שבועת העדות סבר דחייב על מושבע מפי עצמו אפילו שלא בבית דין, דעל כרחך משבועת הפקדון ילף לה וסבירא ליה דדון מינה ומינה. ודעת רבנן מוכחת מהא דבשבועת הפקדון חייב אפילו שלא בבית דין בין נשבע מפי עצמו ובין מושבע מפי אחרים, ועל כרחך דמשבועת העדות גמר לה, דהא בשבועת הפקדון רק מושבע מפי עצמו כתיב וליכא למילף קל וחומר למושבע מפי עצמו, ומוכח דסבר דון מינה ואוקי באתרא.

(2) בשבועת הפקדון חייב רק אם נשבע בבית דין, וילף לה או משבועת העדות ודון מינה ומינה. או דילף לה מקל וחומר משבועת העדות, דאף דלא עשה בו נשים כאנשים אפילו הכי חייב במושבע מפי אחרים, כל שכן פקדון שעשה בו נשים כאנשים דחייב אפילו מושבע מפי אחרים, ודיו לבוא מן הדין להיות כנדון דדווקא בפני בית דין חייב. ובשבועת בטוי אין ללמוד מעדות, משום דכתיב בה ונעלם.

(3) המזיד בשבועת העדות חייב, דהא לא כתיב בה "ונעלם". והיכא דשכח שידע, ונשבע שאינו יודע, פשיטא דפטור דהא קושטא נשבע. ואף היכא דנשבע שלא ידע מעולם, מכל מקום ילפינן מדכתיב "האדם בשבועה" דפטור. וכתבו התוס', דאף היכא דסבורים דמותר להשבע חשיב שוגג ופטור. ואם שגג בקרבן חייב.

(4) אי נימא דמתניתין ר' מאיר דמחייב מושבע מפי עצמו חוץ לבית דין, יש לומר דמתניתין חוץ לבית דין קתני, ואיירי דווקא באמר אמנן. ואי נימא דמתניתין רבנן דחייבו רק בבית דין, אמרו אמנן אינו בדווקא, והוא הדין אם רק כפרו דחייבים.

ג. (1) שמואל חידש דהדין דבעינן עד שישמענו מפי התובע הוא בדווקא שישמענו מפיו, ואפילו היכא דרץ אחריהם דמוכח דרצה לתובעם, אינם חייבים. ואיכא למימר דהיינו הא דקתני מתניתין "ואמר". אמנם אי לאו דברי שמואל הוי אמרינן ד"ואמר" לאו דווקא ואורחא דמילתא נקט.

(2) היכא דהשבעה היתה חוץ לבית דין, וכפרו בפני בית דין, חייבים על כל אחת ואחת, וילפינן לה מדכתיב "לאחת", ועל כרחך דאיירי בכהאי גוונא דבגוונא אחריתי לא משכחת לה חיוב על כל אחת ואחת. והיכא דנשבעו בבית דין וכפרו, כיון דאינם יכולים לחזור ולהעיד, דאינו חוזר ומגיד, אין בשבועתו האחרונה מידי וחייב רק אחת. והיכא דכפרו חוץ לבית דין, ובבית דין הודו, אין חייבים כלום, דהא בעינן כפירה בבית דין כדקתני "אם לא יגיד ונשא עונו" דבמקום דהגדה מהני קפיד קרא.

(3) מבואר דמתניתין דחייבים, ואליא דר' יוסי הגלילי דאפשר לצמצם, איירי בכהאי גוונא. ולמאן דפליג מסקינן דאיירי דכפר בתוך כדי דיבור לחבירו, והיינו טעמא דשני חייב אף דטוען דכפר משום דהראשון כבר כפר, דהא הראשון אכתי היה יכול לחזור בו תוך כדי דיבור לעדות השני, והשני כבר לא יכול לחזור בו.

(4) בעד מיתה דודאי מפסיד לו ממון, דהא אם העיד אינו חייב כתובה, כולי עלמא מודו דחייב. ובעדי סתירה, תליא בפלוגתא דגורם לממון, דהא על ידי עדותן ישקוה ושמא תמות וירויה כתובתה. ובעדי קינוי דהוי גורם לגורם, כולי עלמא מודו דפטורים. ולשיטת התוס', דאף עד סוטה חשיב כעד קרקע, למאן דאמר אין משביעין עד קרקע, צריך לאוקמי באתפסה מטלטלין.

ד. (1) בסתם הוא פלוגתת ר' אלעזר ברבי שמעון ורבנן, ופלוגתתם האם גורם לממון כממון דמי אי לאו. והיכא דתרוויהו חשודים על השבועה, דהדין דחזרה שבועה לחייב ומתוך שאינו יכול להשבע משלם, כולי עלמא מודו דחייב. וכן הדין במעשה כנסכא דר' אבא דאינו יכול להשבע להכחיש העד וחייב ממון.

(2) הצד לחייבו, משום דחטף ואין החוטף נאמן לומר דשלו חטף דאם כן אין לך גולן שמשלם. והתוס' כתבו דחוקה מה שתחת יד אדם שלו. והסיבה לפוטרו היינו משום דאין שני עדים על החטיפה ויש להאמינו במיגו. ומכל מקום מסקינן דכיון דיש עד אחד ואינו יכול להשבע את שבועת העד, הוי מחויב שבועה ואינו יכול להשבע. וכתבו התוס', דאף מיגו דהיה מכחיש העד בשבועה ליכא, דהא היה ירא להכחיש העד בשבועה.

(3) היכא דלא תפסה מטלטלין מחיים, תליא בפלוגתא האם המשביע עדי קרקע חייב. והיכא דהתפיסה מטלטלין, אם אמר לה חוץ לבית דין ובבית דין כפר, אין לחייבו דהא האשה היתה יכולה לבוא בעצמה לבית דין והוי מתירים אותה. והיכא דלא אמר לה חוץ לבית דין ובבית דין כפר, חייב דהא מפסידה כתובתה.

(4) מבואר דמתניתין דהכופר חייב וזה שהודה פטור. ומוקמינן לה בגוונא דכפרו תרוויהו וחזר הראשון והודה, ואתי לאשמעינן דתוך כדי דיבור מהני אף לחזרה. ומשום הכי לא שמעינן לה מרישא דכפרו בזה אחר זה דהראשון חייבו והשני פטור. אמנם הקשו התוס' דיש לשומעו מרישא דקתני כפר בתוך כדי דיבור דחבירו, דרק משום שהראשון יכול לחזור בו תוך כדי דיבור יש לחייב את השני.

ה. (1) באופן דתרוויהו כשרין, הראשונה שכפרה אינה חייבת דהא קיימא שניה, והני מילי דקיימא בפנינו. אבל לא קיימא בפנינו, כתבו התוס' דקיימא לן דחייבין. והשניה שכפרה חייבת. ובאופן דהשניה היתה פסולה בזמן שכפרה הראשונה, הראשונה חייבת. והא דתני

לה במתניתין היינו לאשמועינן בגוונא דהכת השניה לאחר ראיית העדות התקרבו על ידי נשותיהן, ובזמן כפירת הראשונה נשות השניה היו גוססות, ואף דרוב גוססין למיתה מכל מקום הגוסס כחי לכל דבריו, וחשיבי עדים פסולים ושפיר יש לחייב את הראשונים. (2) למאן דאמר חצי נוק ממונא, וכן בחצי נוק צרורות, כיון דהוי ממון גמור, פשיטא דאיכא משום שבועת העדות. ולמאן דאמר פלגא נוקא קנסא, אליבא דראב"ש דאף אם יודה יבואו עדים ויעידו, שפיר חשיב ממון וחייבים. ואף לרבנן דסברו דאם מודה קודם לעדים תו אין לחייבו, אמרינן דלמאן דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי, נמי פשיטא דחייבים, אבל למאן דאמר לאו כממון דמי, יש להסתפק האם כיון דאפשר להודות ולהפטר אינו חשיב ממון, או דלמא דכל שאכתי לא הודה שפיר הוי ממון. ואין לפשוט משבועת הפקדון דלא משכחת אלא בממון גמור, דשאני התם דבקנס ליכא שום כפירת ממון, דהא אם מודה אינו מתחייב. (3) נקטו נוק וחצי נוק וכופר וד' וה' ואונס ומפתה, או לאשמועינן דאף דהוי קנס חייבים, או לאשמועינן דממונא הוי, ועיקר החידוש הוא מחצי נוק צרורות, ואגב נקט לנוק שלם, וכן לכל הני דאין משלמים כשיעור הקרן. וכן נקט להכני בני בלא חבורה ולשרף גדישי ביום הכיפורים, לאשמועינן דאין חיוב כרת דיום הכיפורים פוטר ממון, ואגב תני להכני בני בלא חבורה דליכא מיתה וחייב משום בושת.

1. (1) אינו חייב משום שבועת העדות לפי שאין חייבים אלא על כפירת תביעת ממון.
(2) אם תבעו מעצמו אינו חייב, וילפינן לה לקמן מדכתיב "אם לוא יגיד" דכתיב מלא למידרש אם לו לא יגיד. וכן אם עשהו שליח לא מהני דבעינן לשמוע מפי התובע. והיכא דכתב לו הרשאה, באופן דמהני, והיינו או בפקדון או במטלטלין דלא כפר בהו, או בקרקע למאן דאמר משביע עדי קרקע חייב. שפיר מהני, משום דיש לו כח לתבוע. ומכל מקום גבי אונס ופיתוי דהוי ממון שלא הגיע לידו, לא מהני ביה הרשאה. ואם תבע שיעיד שפלוני בא על בתו, כתב רש"י דפשיטא דליכא חיוב דהא ליכא תביעה דלמאן משלם. אמנם התוס' כתבו, דשפיר משכחת לה בנערה שנתארסה אליבא דמאן דאמר קנסא לעצמה.
(3) הכתוב מדבר בכפירת ממון, ולר"א ילפינן לה אואין אואין משבועת הפקדון. ולר"י יוסי הגלילי, מדכתיב ביה והוא עד או ראה או ידע, דדוקא בעדות ממון דמתקיימת בדיעה בלא ראייה ובראייה בלא ידיעה איירי קרא. ולר"י שמעון משום דיליף גזירה שוה תחטא תחטא משבועת הפקדון. והקשו על דרשת ר' אליעזר מאואין אמאי לא נילף מאואין דסוטה דלא איירי בתביעת ממון, ויישבו דבעינן למילף מאואין דאין בהו כהן. וכן הקשו דנילף מאואין דרוצח דלא בעינן ממון, ודחינן דשאני התם דליכא שבועה. וכן הקשו דנילף מאואין דשבועת ביטוי, ומסקינן דעדיף למילף מפקדון משום דדמי בהו דכתיב בהו "חטא" והוי במזיד והוי על ידי תביעה וכפירה, והשבועה היא לשעבר.

2. (1) ר' שמעון דרש מגזירה שוה דתחטא תחטא משבועת הפקדון, דאי מקל וחומר משבועת הפקדון, הא איכא למיפרך דמה לשבועת העדות דחייב בה אפילו מושבע מפי אחרים וכן חייב בה על המזיד, ואין ללמודה משבועת הפקדון דאין חייבין בה על מושבע מפי אחרים ועל המזיד, [ואין ללמודו בקל וחומר, דהא שבועת בטיי תוכיח].
(2) ר' עקיבא דרש כר' אליעזר מאואין דאיירי בתביעת ממון, אמנם דרש לקרא "והיה כי יאשם לאחת מאלה" דלאו על כל תביעת ממון הוא חייב. ואמרינן דאתא למעוטי עדי קרקע, דלר' אליעזר דשייכא שבועת הפקדון בקרקע, הוא הדין דהמשביע עדי קרקע חייב, ור' עקיבא ממעט לה מקרא. ולר' יוחנן דסבר דאף לר' אליעזר המשביע עדי קרקע פטור, אמרינן דאיכא בינייהו עדי קנס, דר' אליעזר מחייב, ור' עקיבא ממעט לה מקרא.
(3) ר' יוסי הגלילי חייב בעדות ממון דמשכחת לה בין בראיה בלא ידיעה ובין בדיעה בלא ראייה, ומסקינן דלשיטתו המשביע עדי קנס אינו חייב, דהא לא משכחת לה בראיה בלא ידיעה.
(4) בדיני ממונות כולי עלמא מודו דמשכחת לה ראייה בלא ידיעה, והיינו בראו שמנה לו מעות, ובדיעה בלא ראייה, והיינו ששמעו שהודה לו. ובנפשות, לדעת רב אחא משכחת לה אף בדיעה בלא ראייה, כגון שרץ אחריו לחורבה ומצאו לבסוף סייף בידו ודם מטפטף והרוג מפרפר. וכן משכחת לה לכולי עלמא ברודף אחר חבירו ועלתה לו נשיכה על ראשו. אמנם ראייה בלא ידיעה לא משכחת לה, דהא בעי למידע אם שלם הרג, והיינו בגוונא שהיו לפניו אחד שלם ואחד טריפה, דאי לאו הכי אולינן בתר רובא. וכן בעי למידע אי ישראל הרג. וכן לענין קנס לא משכחת לה ידיעה בלא ראייה, דהא בעי למידע אם ישראל היא או כותית.

3. (1) היכא דתבעו שהלוה לו מעות בצד עמוד פלוני ואמר לא עברתי בצד עמוד זה מעולם, ובאו עדים שהשתין שם מים, לא הוחזק כפרן בהכי, דהא בעסק זה קאמר, ולדעת רבא אף בגוונא שיאמר לא עברתי בצד עמוד זה מעולם, כל מילתא דלא רמי עליה לאו אדעתיה, ולא הוחזק כפרן בהכי. והתוס' הוסיפו, דכן היכא דהוחזק כפרן על פי העדים רק על מקצת מתביעתו, אינו מוחזק כפרן בהשאר ושפיר נאמן עליו בשבועה.
(2) גבי שבועת העדות כתיב להדיא מושבע מפי אחרים, ולענין מושבע מפי עצמו אפשר ללמוד בקל וחומר ממושבע מפי אחרים. ולבתר דקם ליה מגזירה שוה, שפיר יש ללמוד משבועת הפקדון. וכן יש ללמוד בהאי גזירה שוה דשבועת הפקדון חייב אפילו מושבע מפי אחרים.
(3) בשבועת העדות חייב אף במזיד משום דלא כתיב ביה ונעלם, אף דקתני ליה גבי שבועת ביטוי וטומאת מקדש דכתיב בהו ונעלם. וגבי שבועת הפקדון אף דלא כתיב ביה ונעלם, מכל מקום יליף ממעילה, ועדיף טפי למילף ממעילה מאשר פקדון, משום דדמי טפי למעילה שכן מעילה בכל נהנה בקבוע חומש ואשם. וכן סבר רבא בר איתי. אמנם איכא למימר דלמסקנא דיליף גזירה שוה תחטא תחטא, עדיף טפי למילף מפקדון.
(4) מסקינן שחכו בה אמאי לא תיהדר עדות ותלמד מפקדון דמזיד לאו כשווג [והיינו דווקא אליבא דרבא בר איתין]. ולא חוכא הוא, דשאני עדות דכתיבא גבי שאר מילי דכן כתיב בהו ונעלם, ומדלא כתב גבי עדות, שמע מינה לא בעינן ונעלם.

4. (1) אינו חייב, משום דילפינן לשבועת העדות משבועת הפקדון, דכשם שבשבועת הפקדון איירי בתביעת ממון ויש לו, אף שבועת העדות איירי דווקא בתביעת ממון ויש לו, לאפוקי האי דיכול לחזור בו ולא ליתן.
(2) בעינן דווקא שהתובע ישביע כדכתיב "אם לוא יגיד" ודרשינן אם לו לא יגיד. ובעינן שישביע דווקא אחר ראיית המעשה, וילפינן לה מדכתיב "ושמעו קול אלה והוא עד", לאפוקי המשביע לכשתדעו לי עדות תבואו ותעידוני. ובמשביע סיעה של בני אדם, אם אמר כל העומדין כאן, הרי ייחד עדיו וחייבים. ואם לא פירש, אפילו עמדו העדים בצידו, ואמר בסתם כל היודע לי עדות יבוא ויעיד לי, לא חשיב שייחד עדיו, ואינן חייבים.
(3) כיון שאינן ראויין להגדה, אינן חייבים, דהא כתיב "אם לא יגיד" דבראויים להגדה איירי קרא. וכתבו התוס' דאף בגוונא דראו תלתא וחד מינייהו קרוב או פסול, אינן חייבים משום שבועת העדות, דהא עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה.

4) משיעיים אותן בלשון שבועה או בלשון אלה, ולתנא דמתניתין סגי אף בכינוי. אמנם לר' חנינא בר אידי, בעינן להשיב דווקא בשם המפורש.

י. 1) השמות שמשמעותן אלוקות כגון קל אלוקים וכדו', אינן נמחקים. ולענין צבקות הוא פלוגתא בגמ'. ואם רק התחיל לכתוב השם ולא גמרו, היכא דאף ההתחלה היא שם, כגון קל מאלוקים או קה מיקוק, אף הם אינן נמחקים, אבל שד משקי או אד מאדנות שאינם שם בפני עצמן שפיר נמחקים. והתוס' הביאו גירסא שאד מאדנות כיון דהוא שם המיוחד נמי אינו נמחק. והאותיות הטפלות לשם מלפניו, לכולי עלמא אין בהן קדושה ושרי למוחקן. והטפלות מאחוריו, לתנא קמא נמחקות, ולאחרים כיון דכבר קדשם השם, אינן נמחקות.

2) השמות הנמחקים היינו כל הכינויים על שם מידותיו של הקב"ה, ומכל מקום מהני להשיב בהן, מפני שכוונתו למי שהוא חנון ולמי שהוא רחום, דהא אין אחר שנקרא הכי.

3) אי נימא דהויה דכתיב גבי מיכה הוי קודש, הקדש הקדשתי קאי על ה', ואמרה דאסרה הכסף כדרך שהקדש אסור. ואי נימא דהוי חול, אמרה דהקדישה אותו לעבודה זרה. והקרא ד"האלף לך שלמה" אי נימא דאף שלמה זה הוי קודש, אתי למימר דאלף לעבודת שמים, והחלק השישית דהיינו מאתיים למלכותא דארעא, ואשמועינן דאם המלך נוטל שישית לעבודתו אינו נענש. והתוס' ביארו דקאי על הוצאה למלחמת הרשות. ואי נימא דהאי שלמה שלמה ממש הוא, יתפרש הקרא דאלף למלאכת שלמה, ומאתיים לעסוק בתורה.

4) היכא דכתיב "מלך מלכיא" ודאי דקאי על הקב"ה, דהא רק הקב"ה מלך מלכיא. ובמאי דכתיב "מרי חלמך לשנאך" נחלקו בו אי הוי קודש או חול, דאי קאי אנבוכדנצר, קשה למימר דאמר לו דניאל חלמך לשנאך, דהיינו ישראל. אמנם דעת תנא קמא, דשפיר איכא למימר דעל שונאיו מהגויים קאמר.

יא. 1) ושמעה קול אלה היינו שבועה, וילפינן לה מסוטה דכתב בה והשיב עהה את האשה בשבועת האלה. ואי ילפינן בגזירה שוה, בעינן דווקא שם המיוחד בבסוטה. אבל אי ילפינן ממשמעות הקרא, שפיר איכא למימר כרבנן דלא בעינן שם המיוחד. וכן ילפינן לה מדכתיב גבי נבוכדנצר דהשיב את צדקיהו באלה. וכתבו התוס', דלכאורה יש ללמוד דהיינו שבועה, מגזירה שוה תחטא תחטא משבועת הפקדון. ומכל מקום ילפינן מינה נמי דחייבים אף על אלה בלא שבועה, ועל שבועה בלא אלה, דהא כתיב "ושמעה קול אלה", ודרשינן ושמעה אלה ושמעה קול.

2) ארור היינו נידוי כדכתיב "ארור מרוז" ואמר עולא דבארבע מאות שופרות קילל ברק את יושבי מרוז. ואם אמר חכם נידוי בלשון ארור, חייבים לנהוג בו דיני נידוי. וכן הוי לשון קללה כדכתיב "ואלה יעמדו על הקללה" וכתביב "ארור". ונפקא מינה, דהמקלל חברו בשם בלשון ארור, חייב המקלל. וכן בו קבלת שבועה, כדכתיב "וישבוע יהושע וגו' ארור", ואם אמר אדם לחבירו ארור לשם שבועה וקיבל עליו, הוי כשבועה. ואמן בו קבלת שבועה, כדכתיב בסוטה "ואמרה האשה אמן אמן", ובו קבלת דברים כדכתיב "ואמר כל העם אמן", והאומר אמן על תנאי חברו, חייב לקיים דבריו. ובו האמנת דברים, כדכתיב "אמן כן יעשה ה' וגו'", וילפינן מינה דראוי לענות אמן על כל דבר תחינה ותפילה.

3) בשם המיוחד לכולי עלמא חייב מיתה, כדכתיב "ונוקב שם ה' מות יומת". והמברך בכינוי, לדעת ר"מ נמי במיתה, וילפינן לה מדכתיב "איש איש כי יקלל אלוקיו", ולרבנן הוא רק באזהרה. וכתבו התוס', דלמאן דאמר "אלוקים לא תקלל" הוי קודש, ילפינן מינה דבכל הכינויים רק ממיתה ממעט לה, אבל איכא כרת.

4) המקלל את אביו, לדעת ר"מ חייב אף בכינוי, ולדעת ר' מנחם בר יוסי, אינו חייב אלא בשם המפורש, וילף לה מדכתיב קרא יתירא "בנקבו שם יומת". והמקלל את עצמו וחבירו הוי לאו בעלמא אף אם יקלל בכינוי. ועצמו ילפינן מדכתיב "רק השמר לך ושמור נפשך", וחבירו ילפינן מחרש ונשיא.

יב. 1) מבואר במתניתין דר' מאיר מחייב ורבנן פוטרין. ולרש"י מסקנת הגמ', דאיפוך דר' מאיר פוטר משום דשבועה הוי איסורא דאית ביה ממונא ולא אמרינן ביה מכלל לאו אתה שומע הן, ורבנן מחייבים משום דאף בממונא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן. והתוס' כתבו, דלא אפכינן, ור' מאיר מחייב דבאיסורא שפיר אית ליה מכלל לאו אתה שומע הן, ורבנן פוטרין משום דבעינן שם המיוחד.

2) בממון סבירא ליה דלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן, כדחזינן בתנאי בני גד ובני ראובן. וכן באיסורא דאית ביה ממונא סבירא ליה לר' מאיר דלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן. אבל באיסורא גרידא, אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן. וכתבו התוס' דהני מילי איסור חמור כשתווי יין ופרועי ראש דענשן מיתה, וכן שבועה דנודעו העולם.

3) שבועת הפקדון היינו הכופר בממון שהופקד אצלו, או בגזילה ואבידה שבידו. ונוהגת בין באנשים ובין בנשים ואפילו בקרובים [מלבד הקדש]. ואם נשבע מעצמו חייב אפילו חוץ לבית דין, והמושבע מפי אחרים, לר' מאיר בעינן דווקא בבית דין, ולרבנן אפילו חוץ לבית דין. וחייבים על זדונה אשם בכסף שקלים [דילפינן לה מאשם מעילות], והשווג בקרבן שבה חייב, אבל השוגג בעיקרה פטור, משום דאנוס הוא.

יג. 1) איבעיא להו היכא דהתרו בו משום שבועת הפקדון, האם חייב מלקות ככל מזיד בהתראה ואינו מביא קרבן, או דכיון דקרבן שבועת הפקדון דמביא אף על מזיד חידוש הוא, אף בהתראה נאמר הקרבן ואינו לוקה, או דעביד להו תרויהו. וכתב רש"י דשבועת העדות לא איבעיא לן משום דאין יכולים להתרות בהם. והתוס' כתבו, דאף אם התרו בהם הרי יכולים לומר דשכחו.

2) מבואר בברייתא דשבועת הפקדון חמירא טפי משבועת העדות. והתבאר בגמ' בשני אופנים, או דמזיד דידה חמור דיש בו מלקות, וניחא לאיניש דמייתי קרבן ולא לילקי. או דבמזיד אין מלקות ומכל מקום חמירא משום דבעינן אשם בכסף שקלים, ולא סגי בחטאת בת דנקא כשבועת העדות. ולענין נזיר, לתירוץ אחד בתוס' איבעיא לן אי חמור טפי או דשבועת הפקדון חמירא טפי, והיינו משום דיש בו מלקות, ומאיך נפטר על ידי המלקות. ולתירוץ ב' בתוס' סלקא דעתין דחמיר טפי משום דמלקות קיל מקרבן, ומסקינן דאדרבה שבועת הפקדון חמירא משום דלוקה. וכן לתירוץ ג' מסקינן דפקדון חמיר טפי משום דלא סגי ליה במלקות לחודיה.

3) המודה לאחד מן האחים ודאי דאיירי בכפירת דברים בעלמא, והיינו שאומר שלא לזה מתרוויהו אלא מאחד, דאי נימא דמודה לו בפלגא דידיה, אמאי לא יתחייב משום כפירה דאיך פלגא. והוא הדין דסיפא דפרט ללוה בשטר איירי נמי בכפירת דברים, דאמר ללוה אבל לא בשטר.

יד. 1) סבר רבה דאינו חייב משום קרבן שבועת הפקדון, ומתניתין דהיו לו שתי כתי עדים דשתיהן חייבות, איירו בגוונא דכשהעידו הראשונים השניים היו קרובים בנשותיהן והיו נשותיהן גוססות, וברייתא דבעל הבית שטען טענת גנב בפקדון, איירי דהעדים שבאו

היו קרובים בנשותיהן [והכא אף בלאו גוססות איכא חידוש, דהודה ואחר כך באו עדים חייב, וכדכתבו התוס']. ופשטינן מדתני "לא אם אמרת בנוזיר טמא שכן לוקה תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה", ועל כרחך דאיכא עדים דאי לאו עדים ליכא מלקות, ואפילו הכי מבואר דמלקות ליכא אבל קרבן איכא.

(2) אם יש לו עדים, חייב. אבל אם יש שטר פטור. ומסקינן דהיינו משום דבדאיכא שטרא איכא שיעבוד נכסים, ואין נשבעין על כפירת שיעבוד נכסים. והקשו התוס' דאי אין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות, היכא משכחת לה שבועת מודה במקצת, הא ר' יוחנן סבירא ליה דשיעבודא דאורייתא. ותירצו, דאיירי בגוונא דמחל לו השיעבוד.

(3) נחלקו בו ר' יוחנן ור' אלעזר. ומעיקרא אמרינן דנחלקו אי ממעטינן קרקעות מהפרשה דכי יתן איש וכו'. ומסקינן דכולי עלמא מצי סברי דלא נתמעטו קרקעות מהאי פרשא, ומכל מקום מאן דפטר משום שבועת הפקדון היינו משום דדרש "מכל" ולא כל.